



GLOKALIA

AITOR ZUBEROGOITIA

## Enbido txikira...

Ia ez dabil beste konturik inguruotan: krisia gora eta krisia behera. Zorioneko krisia, hori bai, oso pedagogikoa ari da izaten; argi utzi du, esate baterako, gure sentiberatasuna oso arbitrarioa dela: zerbaitek zuzenean eragiten digunean, orduan bai, aztoratu egiten gara; haatik, aldamenean triskantzarik handiena gertatuta ere, nekez mugituko gara. Esan bai, esango dugu izugarria dela Afrikatik batel txikietan datozenekin gertatzen ari den odolustea, edo goseak den jendearen atarramentua, edo Irak, Palestina eta enparauen paraderoa, baina deus gutxi egingo dugu tabernako aldarri itxuraz haserre baina funtsean otzanez harago. Egitez edo egin ezaz, mundu-ordena honi eusten diogu guztiok; oharkabean bada ere (?), berorren zutabe diren erakunde eta jokamoldeak erreproduzitzen ditugu egunero-egunero.

Gogora dator, ezinbestean, Sarrionandiak *Hitzen ondoezako* «oinazea» sarreran itzulitako Milan Kunderaren aipua:

Jendea asko da, ideiak guti. Denek pentsatzen ditugu guti gora behera antzera, ideiak batak besteari ematen dizkiogu, uzten edo lapurtzen dizkiogu elkarri.

Baina inork oina zapaltzen badit, oinazea nik bakarrik senditzen dut. Nitasunaren oinarrian ez dago pentsamendua, giza sendimendurik funtsezkoena sofrimendua da.

Sufrimendu... partikularra, geurea, zuzenean eragiten diguna, lehen esandako moduan. Horregatik hain zuzen, inork gutxik egin zuen zirkin gure mundu aurreratuan FAO Elikadura eta Nekazaritzarako Nazio Batuen Erakundeak irailean emaniko datuen berri izatean. FAOren arabera, nabarmen handitu da goseak daudenen kopurua: egin kontuiaz 2006an baino 75 milioi lagun gehiago zeudela oinarritz-

ko elikagairik gabe; hau da, 923 milioi lagun (ez ziren bada transgenikoak gosearen aurkako txertorik eraginkorrena?).

Ez da gainera hor amaitzen kontua: NBEk 2015erako go-seak zeuden pertsonen kopurua erdira jaisteko helburua ezarri zuen 1996an, baina, egungo datuen argitan, guztiz ezinezkoa da hori betetzea, are gehiago jakinik elikagaien prezioa %52 igo dela iaztik eta ongarriena ere bikoiztu egin dela.

Horiek horrela, ez dira harritzekoak Osasunerako Mundu Erakundeak (OME) duela hilabete inguru emaniko datuak: herrialde aberatsen eta pobretuen artean 40 urteko aldea izan dezake bizi-itxaropenak.

Eta, panorama hori izanik, zertan da NBE? Txikira enbidoka, hasiera batean handira jokatzearen plantak egin arren. Duela zortzi urte, mendea aldatzearekin batera, 2015erako bete beharreko Garapenerako Milurteko Helburuak zehaztu zituen erakunde horrek. Honako zortzi helburu hauek, hain justu: muturreko pobrezia eta gosetea desagerraraztea, lehen hezkuntza unibertsala bermatzea, genero berdintasuna sustatzea, haur hilkortasuna murriztea, hiesari aurre egitea, garapenerako nazioarteko elkarteak eratzea, amen osasuna hobetzea eta, azkenik, garapen iraunkorra ziurtatzea.

## **Sinesgarritasuna ments**

Orduko hartan helburu horiek betetze aldera 100.000 milioi € ematea hitzartu zuten gobernuek, fundazioek eta enpresa pribatuek. Haatik, gero ia inork ez zuen agindutakorik bete. Orain, New Yorkeko eginiko bileran, NBEk orduko zortzi xedeak berretsi ditu, eta 11.000 milioi € jaso ei dira Garapenerako Milurteko Helburuok ebaluatzeko. Hori dela-eta, espero izandakoa baino diru gehiago bildu dutela iritzi dio Ban Ki-moon NBEren idazkari nagusiak; ez hori bakarrik: jasotako dirua «nazioarteko elkartasunaren adierazle» dela dio gizonak, finantza krisia indarrean izan arren herrialde askok baikor erantzun dutelako.

Egongo da, bistan denez, Ban Ki-moonen berbak sinesten dituen borondate oneko lagunik, baina Haitiko lehendakari René Préval ez dago behintzat horien artean. «Karitateak ez du azpigarapena gainditzen laguntzen», gogorarazi du Prévalek, puntuan zera erantsita: «Merkatuaren liberazioa hipokrisiarik eta mistifikaziorik gabe eta denentzat gardenak diren arauetan oinarrituta egiten ez bada, ez dugu laguntzarik behar». Haitiko presidentek, horrez gain, NBE demokratikoago egiteko aldaketak eskatu ditu, beste hainbat herrialdetako zenbait estatuburu eta gobernuburuk bezala.

Egia esan, azken aldian aldaketa ñimiño batzuk izan, izan dira erakunde horretan: pasa den irailaz geroztik, berbarako, Miguel d'Escoto da NBEren Batzar Nagusiko presidentea. Ausart mintzatu da nikaraguarra karguaz jabetu berri-tan, «herrialde pare batek kontrolatzen duten erakundera demokrazia eroateko asmoa» agertu baitu.

Zertaz ari da d'Escoto? Bere ustez, «denbora pasatu ahala, Batzar Nagusia indargabetu egin da Segurtasun Kontseilua-  
ren aurrean, eta haren ebazpenak gomendio huts bilakatu di-  
ra». Hori ikusirik, Batzar Nagusia indartu gura du, begi-bis-  
tako arrazoi bategatik: NBEren organo legegile horretan esta-  
tu bakoitzak boto bana eman dezakeen arren, gaur egun be-  
netako boterea Segurtasun Kontseiluak daukalako (NBEren  
organoko eragileak, alegia).

Hamabost kide ditu Segurtasun Kontseiluak; horietako hamar Batzar Orokorrak hautatzen ditu eta bi urtero txan-  
dakatzuz doaz (bost kide berri hautatu ohi dira urte batean  
eta beste bost hurrengoan; aurtengo urrian, adibidez, Japo-  
nia, Turkia, Austria, Mexiko eta Uganda hautatu dituzte,  
Iranen hautagaitza kanpoan utzita).

Gainerako bost kideak, ordea (AEB, Txina, Errusia, Fran-  
tzia eta Erresuma Batua), kide iraunkorrak dira; pribilegio  
hori nahikoa ez nonbait eta, gainera, beto eskubidea dauka-  
te (arrazoia, bistan denez, ez da estatuon pisu demografi-  
koa, hala balitz Indiak eta Indonesiak ere hor behar lukete-  
lako), beto eskubidea daukate, nioen... *zergatik bai*, eta aka-

bo eztabaida. Hori da daukaguna, beraz, eta segi dezagun jokia, jardunak ez baitu etenik behar: orain, joko-arauak errespetatzera denok.

## **Presio taldeen mendeko demokraziak**

Egiturazko defizit demokratikoa dauka, beraz, NBEren organo eragileak. Erakunde horrek badu ordea beste gabezia bat ere, bere defizit demokratiko hori nabarmen areagotzen duena: zorrak. Bai, diru-arazo handiak ditu NBEk, eta horiek zelan edo halan konpontze aldera, Nazioarteko Merkataritza Ganberarekin hitzarmena sinatu zuen 1998an, artean Kofi Annan idazkari nagusi zela. Hitzarmen horretan, multinazionalen presioei men eginez, nazioarteko merkataritza librea eta kapitalen zirkulazio askea (krisia baino lehenagoko kontzeptuak dira, argi dago) sustatzeko konpromisoa hartu zuten Nazio Batuek. Politika eta ildo ideologiko batzuen alde lerratu zirela, berba batean, horren ondorioak zein ziren ondotxo jakin arren (azken urteotan gose direnen kopurua areagotu izana ez da kasualitatea).

Hori da, hain zuzen ere, nazioarteko erakunde askoren arazo nagusia: batetik, legitimazioari euste aldera, erretorika humanista darabilte (orain Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsalaren 60. urteurrenarekin gertatzen ari den moduan), baina, bestetik, ez da bitartekorik jartzen aldarrikatutakoa errealitate bihurtzeko. Eta ez da bitartekorik jartzen, azken beltzean, azken hitza gobernu eta nazioarteko erakundeek ez baina euren azpian dauden presio taldeek daukatelako.

Europar Batasunean, adibidez, Europako Kontseiluak sustaturiko politikak ERTk agindutakoak dira. ERT (European Round Table of Industrialists) Europako 47 multinazional nagusietako presidentek elkartzen dituen taldea da, eta Europako industria fakturazioaren %60 kontrolatzen du. Ikus dezagun zer zioen 1993an Keith Richardsonek, artean ERT-ko idazkari nagusi zela:

Agintari nagusienenganako irispidea daukagu. Horrek esan gura du, adibidez, Kohli deitu eta txosten jakin bat irakur dezala aholkatzea. Esan gura du, halaber, John Majorren deia jasotzea ERTren ikuspegiagatik eskerrak emanaz, edo Suediako lehen ministroarekin bazkaltzea justu Suedia Europar Batasunean sartu ala ez sartu eztabaidatzen ari denean (*Opcions* 2, 2002ko martxoa-apirila; helbide honetan artikulua osorik: [www.opcions.org/articles/ert.html](http://www.opcions.org/articles/ert.html)).

Europar hori bada legea, zer esan AEBei buruz. Bill Clintonek berak argi eta garbi utzi zuen afera Alderdi Demokratik 1994an Kongresurako hauteskundeak galdu zituenean: «Kongresuan berriz gailendu ez bagara izan da errepublikarrek guk baino 135 milioi € gehiago jaso dituztelako» (*Opcions* 1, 2002ko urtarrila-otsaila).

### ... eta hordago handira

Ez da harritzekoa, beraz, milaka lagunek beste eredu politiko bat eskatzea. Suediako Malmon, adibidez, 15.000 lagun bildu ziren irailean, Europako V. Gizarte Foroaren baitan eginiko kale-agerraldian. Manifestazioaren leloa, honako hau: *Herriarentzat boterea, kapitalismoaren eta ingurumenaren suntsipenaren aurka: beste mundu bat posible da.*

Ez gaitezen engaina, dena dela: lantzean behingo ekitaldi horiek gorabehera, europarrak eroso bizi izan gara egungo sisteman, berorren alderdi ilunen jakitun (kontinentera bidetan hiltzen diren ehunka lagunak, beste herrialde batzuetan europar hegazkin eta soldaduek akabatzen dituztenak, politika geroz eta neoliberalagoak...), baina alfonbrapean larregi arakatu gura barik, badaezpada ere.

Orain, ordea, krisia ate-joka etorri zaigu geuri ere. Europar ez ezik, udagoien honetan Ameriketan ere egin da Gizarte Foroa eta, berak ohi duen moduan, torpedo galanta bota du bertan (barrez lehertzeaz zegoela bota ere) Hugo Chávez histrionikoak:

*Mister Danger* [George Walker Bush] bankuak nazionalizatzen ari da. Ni infernuko etsaia naiz enpresa estrategiko ba-

tzuk nazionalizatzegatik, eta berak bankuetako akzioak erosiko dituela iragarri du. Une honetan ni baino ezkerreago dago (Gaur 8, 2008-10-18).

Bai jauna, zaila da gertatzen ari dena deskribatzeko berba egokia hautatzea: esperpentoa, tragikomedia... Hiztegi ekonomiko-politiko guztia hankaz gora goizetik gauera. Bistartu dira kartak eta dena geratu da agerian. Handira jokatzeko (kapitalismoa salbatzeko) bai, badago dirua; txikira jokatzeko (goseaz, miseriaz eta enparauez arduratzeko), ogi-papurak baino ez. Oso pedagogikoa, aurrez esaniko moduan, gure sentiberatasunaren neurria emateaz gain lehendik ere guztiok genekiena oso argi utzi duelako: badago dirua, borondatea da falta dena.

Bien bitartean, berriak samaldaka datoz: WWF Naturarentzako Mundu Funtsak Europar Batasunari eskatu dio bere gain hartzeko dagozkion ardurak, klima aldaketa uste baino erasokorrago eta bizkorrago datorrelako, baina Europar Batasuneko estatu batzuek diote lehentasuna ez dela hori, industria berrindartzea eta ataka hau gainditzea baizik, eta Bush, Sarkozy eta Barrosok krisia (bankuena, bistan denez, ez goseak dakarren giza hondamendi hori) aztertzeko goi bilera iragarri dute, *e la nave va...*¶